

16. april 2009

Fattigdommens Danmarkskort

Antallet af fattige i Danmark stiger, og stadig flere hænger fast i fattigdom. De fattige bor især i yderkantsområderne og de større byer. I Københavns Kommune lever 60 indbyggere ud af 1.000 i fattigdom. Heraf har hver fjerde været fattig i mere end 3 år i træk.

Fattige lever især i storbyerne og yderkantsområderne

Fra 2001 til 2006 er antallet af danskere, der lever i relativ fattigdom, steget med mere end 55.000 personer, så der i 2006 var 271.000 fattige danskere. Dette svarer til en stigning på 26 procent. Når familier, hvori mindst én forsørger var studerende, udelades af beregningerne, var antallet af fattige i 2006 på 173.000 personer.

Tabel 1 viser antallet af fattige fordelt på kommuner. I 2006 var knap 60 ud af 1.000 personer bosat i Københavns Kommune fattige. Yderkantskommuner som Langeland, Tønder og Lolland kommuner har også forholdsvis mange fattige indbyggere. I den anden ende af skalaen ligger en del sjællandske kommuner med Egedal kommune i spidsen, hvor kun ca. 12 ud af 1.000 indbyggere er ramt af fattigdom.

Tabel 1. Antal fattige pr. 1000 indbyggere fordelt på kommuner i 2006

Top 10 kommune	Antal fattige pr. 1000 indbyggere	Bund 10 Kommune	Antal fattige pr. 1000 indbyggere
København	59,9	Egedal	12,5
Langeland	48,7	Dragør	15,8
Tønder	44,7	Greve	17,2
Lolland	43,6	Solrød	17,4
Albertslund	40,9	Vallensbæk	17,5
Ishøj	40,7	Allerød	17,6
Morsø	40,2	Lejre	18,7
Frederiksberg	39,7	Skanderborg	19,1
Århus	38,1	Favrskov	19,5
Odense	37,9	Frederikssund	19,7

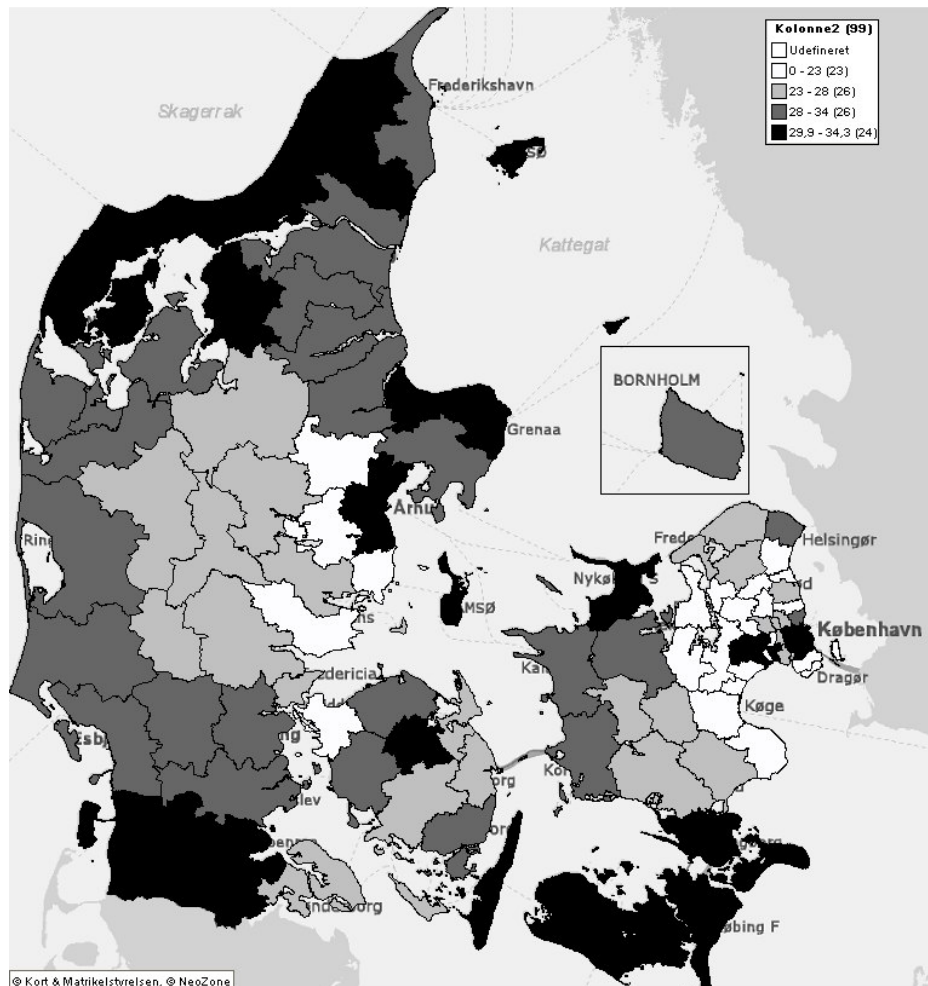
Anm.: Opgørelsen er uden familier, hvor mindst én forsørger er studerende.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag

I opgørelsen af fattige på kommuneniveau er det samlede antal fattige på landsplan fordelt på landets kommuner. Det betyder, at det er medianindkomsten på landsplan, der er anvendt til at beregne antallet af fattige i den enkelte kommune. En anden fremgangsmåde kunne være, at antallet af fattige i en kommune blev beregnet i forhold til medianindkomsten i kommunen.

Figur 1 viser antallet af fattige pr. 1.000 indbyggere på kommuneniveau. Generelt er der en tendens til, at det især er de større byer og yderkantsområderne, der er hårdest ramt af fattigdom. Dette skal blandt andet ses i lyset af, at der bor relativt flere lavindkomstfamilier i storbyerne. Det fremgår også af figur 1, at især mange sjællandske kommuner har relativt få fattige pr. 1.000 indbyggere.

Figur 1. Antal fattige pr. 1.000 indbyggere fordelt på kommuner, 2006

Anm.: Opgørelsen er uden familier, hvor mindst én af forsørgerne er studerende.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag

Store kommunale forskelle i hvem der hænger fast i fattigdom

Der er en forholdsvis stor indkomstmobilitet i Danmark. Det betyder, at det ikke nødvendigvis er de samme personer, der befinder sig i gruppen af fattige år efter år. Men på trods af en generel høj indkomstmobilitet i Danmark er der et stadig større antal personer, der lever i fattigdom i lang tid.

I 2006 var der godt 43.000 danskere, der havde levet i relativ fattigdom i tre eller flere år i træk. Det svarer til, at omkring en fjerdedel af de fattige i 2006 har været fattige mindst tre år. Hvis man medtager studerende i antallet af længerevarende fattige, er tallet noget højere. Således var der i 2006 knap 76.000 personer, der havde været ramt af fattigdom i mindst 3 år i træk.

Også her er der store kommunale forskelle. Det fremgår af tabel 2, at København, Tønder og Langeland kommuner har relativt flere længerevarende fattige pr. 1.000 indbyggere end de øvrige kommuner i 2006. I Københavns kommune var 16 pr. 1.000 indbyggere ramt af længerevarende fattigdom i 2006. Derimod er der forholdsvis få pr. 1.000 indbyggere i kommunerne Dragør, Solrød og Allerød kommuner, der er ramt af længerevarende fattigdom.

Tabel 2. Antal længerevarende fattige pr. 1000 indbyggere fordelt på kommuner, 2006

Top 10 Kommune	Antal fattige pr. 1000 indbyggere	Bund 10 Kommune	Antal fattige pr. 1000 indbyggere
Langeland	16,0	Dragør	2,1
København	15,9	Allerød	3,1
Tønder	15,1	Solrød	3,3
Jammerbugt	13,3	Egedal	3,4
Morsø	11,9	Furesø	3,7
Thisted	11,6	Glostrup	3,7
Lolland	11,5	Greve	4,0
Høje-Taastrup	11,4	Vallensbæk	4,1
Brønderslev	10,9	Favrskov	4,1
Albertslund	10,8	Frederikssund	4,2

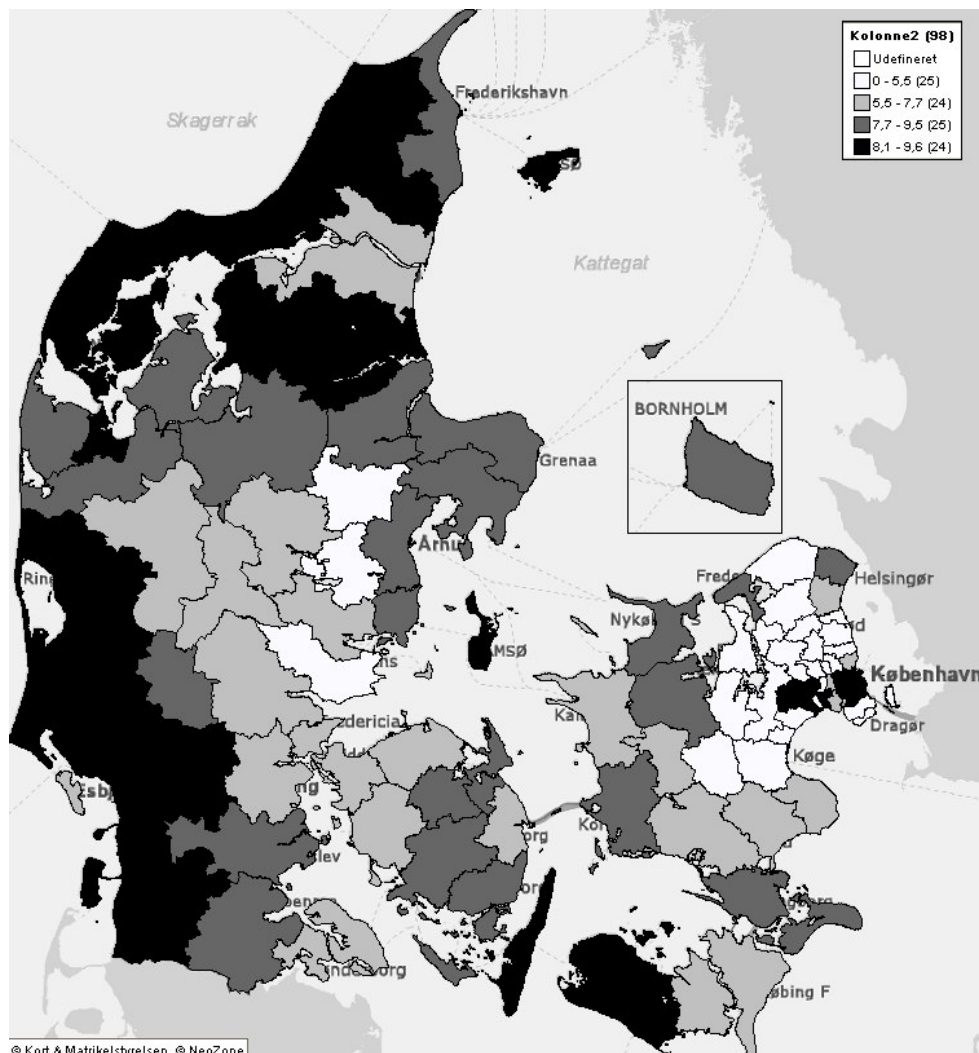
Anm.: Opgørelsen er uden familier, hvor mindst én af forsørgerne er studerende.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Figur 2 viser den længerevarende fattigdom pr. 1000 indbyggere på kommuneniveau. Her ses igen en tendens til, at yderkantsområderne er hårdest ramt. Til gengæld er Københavns Kommune den eneste af de største byer, som har relativt mange indbyggere, der lever længere tid i fattigdom. I både Odense og Århus var antallet af ”midlertidigt” fattige indbyggere forholdsvis højt, men indbyggerne hænger tilsyneladende ikke i ligeså høj grad fast i

fattigdom som i Københavns Kommune. Igen ser billedet noget lysere ud for mange af de sjællandske kommuner, hvor få er fattige i længere tid.

Figur 2. Antal længerevarende fattige pr. 1.000 indbyggere fordelt på kommuner, 2006

Anm.: Opgørelsen er uden familier, hvor mindst én af forsørgerne er studerende.
Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag

Stigende polarisering i Danmark

Som analysen dokumenterer, er fattigdommen i Danmark skævt fordelt mellem landets kommuner. Det er problematisk, fordi de store forskelle mellem kommunernes andel af fattige kan medføre stigende polarisering – og dermed bidrage til et mere opdelt Danmark, hvor yderkantsområderne ikke oplever den samme fremgang og velstand som resten af landet. Samtidig øger længerevarende fattigdom risikoen for, at sociale problemer i yderkantsområder bliver en ond cirkel, hvor fattigdommen går i arv til næste generation.

Fordi vi i Danmark ikke har nogen officiel fattigdomsgrænse, er det ikke oplagt, hvilken fattigdomsdefinition man bør anvende ved opgørelser af fattigdom. Det kan have den uheldige konsekvens, at den stigende fattigdom ikke får politisk opmærksomhed, fordi der ikke er konsensus omkring, hvad det vil sige at være fattig i Danmark.

En hyppigt anvendt metode er at definere fattige, som personer der har en indkomst, der er under halvdelen af den typiske indkomst (medianindkomsten). Denne definition anvendes blandt andet af OECD og er også benyttet af de økonomiske vismænd.

Ved at opgøre fattigdom i forhold til medianindkomsten i samfundet – som anvendes i denne analyse - fås et relativt mål. Et kritikpunkt af denne opgørelsesmetode er, at en persons forbrugsmuligheder ikke nødvendigvis forringes, fordi andre i samfundet bliver rigere. Dette kritikpunkt er i og for sig berettiget, hvis man opfatter fattigdom som en absolut størrelse – dvs. at personer kun betegnes som fattige, hvis de ikke har mulighed for at købe en nærmere bestemt mængde af nødvendig basisvarer, og dette minimumsforbrug er det samme over tid.

På den anden side kan det fremføres, at fattigdom i et rigt samfund som det danske bedst belyses med et relativt mål, fordi alle danskere har adgang til helt grundlæggende ting som mad, bolig og tøj. For børn viser fattigdommen sig f.eks. ved, at der er børn, som ikke har mulighed for at deltage i fritidsaktiviteter på lige fod med kammeraterne, og ikke har samme adgang til ”normale” materielle goder som sine klassekammerater – og det er jo netop en relativ betragtning.

Som eksempler herpå kan man nævne børns adgang til computer og internet. I en global kontekst giver det ikke mening at betragte børns manglende adgang til computer og internet som et fattigdomstegn, men i et rigt samfund som det danske, hvor det er blevet standard, at børnefamilier har adgang til computer og internet, kan det godt opfattes som et fattigdomstegn, når nogle børn ikke har samme muligheder på grund af dårlig økonomi i familien.

Behov for en officiel fattigdomsgrænse

Som denne og flere af AEs nyeste analyser viser, udgør stigende fattigdom et voksende samfundsproblem i Danmark. I det lys kan en officiel fattigdomsgrænse i Danmark være første skridt på vejen til at erkende det voksende problem og være med til at skabe enighed om problemets omfang.

Den næste udfordring er så, at der fra politisk side tages initiativer, der kan bryde udviklingen med stigende fattigdom, samtidig med at man bør afskaffe en række af de sociale ordninger, der i dag er med til at skabe øget fattigdom. Som AE har dokumenteret i tidligere analyser af fattigdom, har de markant lavere ydelser til modtagere af introduktionsydelse, starthjælp samt kontanthjælp, der er indført siden 2001, i høj grad bidraget til, at flere i dag lever et liv i fattigdom. Denne udvikling er stærkt bekymrende blandt andet set i lyset af, at fattigdommen ligeledes rammer de fattiges børn.

Boks 1. Sådan opgøres fattigdom i analysen

Fattige er defineret som antallet af personer, der har en indkomst som er mindre end halvdelen af medianindkomsten. Medianindkomsten er den midterste indkomst i indkomstfordelingen. Det vil sige, at der er nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er højere end medianindkomsten og nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er lavere end medianindkomsten.

Datagrundlaget for analysen er modelbefolkningerne i Lovmodellen. Der benyttes den husstandsækvivalerede disponible indkomst, det vil sige indkomsten efter skat korrigeret for stordriftsfordele i familier med flere familiemedlemmer. Dette er det samme indkomstbegreb, som Finansministeriet benytter i forbindelse med indkomstanalyser.

I analyserne, hvor studerende er udeladt, er hele familien fjernet, hvis mindst én forsørger i en familie er studerende. En familie er her defineret ud fra Danmarks Statistiks D-familietype. En ulempe ved denne opgørelsesmetode er, at børn af studerende ikke kan være fattige. Antallet af fattige børn vil således være lavere i denne opgørelse end i opgørelsen inklusive studerende.

Det skal bemærkes, at vi i tidligere udgaver af publikationen *Fordeling og Levevilkår* har benyttet en anden metode til at fjerne de studerende. Det betyder, at antallet af fattige eksklusive studerende adskiller sig fra tidligere opgørelser.

Bilag 1. Antal fattige pr. 1.000 indbyggere fordelt på kommuner i 2006

Kommune	Antal fattige	Antal fattige pr. 1000 indbyggere	Kommune	Antal fattige	Antal fattige pr. 1000 indbyggere
Egedal	501	12,5	Kolding	2.421	28,0
Dragør	204	15,8	Assens	1.164	28,3
Greve	804	17,2	Syddjurs	1.155	28,7
Solrød	357	17,4	Randers	2.667	28,9
Vallensbæk	210	17,5	Nordfyns	828	29,0
Allerød	411	17,6	Skive	1398	29,2
Lejre	489	18,7	Holstebro	1.635	29,5
Skanderborg	1.041	19,1	Kalundborg	1.449	29,7
Favrskov	852	19,5	Lemvig	651	29,9
Frederikssund	849	19,7	Frederikshavn	1.857	30,0
Odder	432	20,9	Esbjerg	3.396	30,3
Glostrup	429	21,0	Helsingør	1.836	30,5
Hørsholm	504	21,1	Rebild	852	30,6
Roskilde	1.716	21,5	Ringkøbing-Skjern	1.764	30,8
Hedensted	945	21,5	Vejen	1.272	31,2
Køge	1.209	21,6	Varde	1.542	31,2
Middelfart	786	21,8	Svendborg	1.839	31,5
Fredensborg	852	22,0	Aalborg	6.123	31,9
Tårnby	867	22,2	Haderslev	1.788	32,3
Lyngby-Taarbæk	1.113	22,3	Mariagerfjord	1.362	32,5
Furesø	825	22,3	Holbæk	2.202	32,6
Stevns	489	22,6	Bornholm	1.395	33,0
Hillerød	1.047	23,0	Struer	729	33,1
Silkeborg	1.965	23,1	Gentofte	2.193	33,2
Sorø	663	23,6	Slagelse	2.544	33,9
Ballerup	1.104	23,8	Aabenraa	2.022	34,2
Herlev	636	23,8	Jammerbugt	1.296	34,3
Gladsaxe	1.449	23,9	Hjørring	2.253	34,4
Kerteminde	561	23,9	Brøndby	1.149	34,8
Rudersdal	1.263	24,1	Vordingborg	1.596	34,9
Nyborg	735	24,4	Thisted	1.584	35,0
Billund	633	24,4	Høje-Taastrup	1.644	35,1
Fredericia	1.215	25,1	Guldborgsund	2.208	35,5
Ikast-Brande	999	25,4	Odsherred	1.176	36,0
Gribskov	1.032	25,7	Norddjurs	1.377	36,2
Ringsted	807	25,7	Vesthimmerlands	1.338	36,3
Horsens	1.977	25,8	Brønderslev	1.257	36,5
Faaborg-Midtfyn	1.293	25,8	Odense	6.987	37,9
Rødovre	951	26,2	Århus	11.082	38,1
Faxe	906	26,2	Frederiksberg	3.564	39,7
Halsnæs	804	26,3	Morsø	891	40,2
Herning	2.241	27,3	Ishøj	828	40,7
Næstved	2.139	27,3	Albertslund	1.122	40,9
Hvidovre	1.338	27,3	Lolland	2.091	43,6
Vejle	2.802	27,5	Tønder	1.791	44,7
Sønderborg	2.100	27,6	Langeland	657	48,7
Viborg	2.517	27,7	København	29.325	59,9
Hele landet	172.923	32,3			

Anm.: Opgørelsen er ekskl. studerende. Læsø, Samsø, Ærø og Fanø kommuner er udeladt.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag

Bilag 2. Længerevarende fattige pr. 1.000 indbyggere fordelt på kommuner i 2006

Kommune	Antal fattige	Antal fattige pr. 1000 indbyggere	Kommune	Antal fattige	Antal fattige pr. 1000 indbyggere
Dragør	27	2,1	Kolding	624	7,4
Allerød	72	3,1	Odder	156	7,7
Solrød	66	3,3	Frederikshavn	474	7,7
Egedal	132	3,4	Faaborg-Midtfyn	378	7,7
Furesø	135	3,7	Holbæk	507	7,8
Glostrup	75	3,7	Billund	201	7,8
Greve	183	4,0	Randers	738	7,8
Vallensbæk	48	4,1	Halsnæs	237	8,1
Favrskov	165	4,1	Kerteminde	183	8,1
Frederikssund	180	4,2	Holstebro	444	8,1
Køge	234	4,4	Århus	2.334	8,2
Roskilde	336	4,4	Helsingør	486	8,2
Rudersdal	240	4,7	Slagelse	609	8,2
Lyngby-Taarbæk	231	4,7	Syddjurs	330	8,4
Ballerup	219	4,8	Bornholm	357	8,4
Gladsaxe	288	4,8	Viborg	765	8,8
Hedensted	219	5,0	Svendborg	501	8,8
Lejre	129	5,0	Norddjurs	300	8,9
Ringsted	153	5,1	Aabenraa	522	8,9
Gribskov	204	5,1	Vordingborg	405	9,0
Hørsholm	120	5,1	Odense	1.623	9,0
Skanderborg	270	5,1	Skive	426	9,0
Hillerød	216	5,2	Odsherred	297	9,3
Herlev	141	5,3	Lemvig	207	9,4
Tårnby	207	5,4	Haderslev	486	9,4
Sorø	150	5,5	Brøndby	312	9,5
Middelfart	195	5,5	Ishøj	189	9,5
Fredensborg	216	5,7	Struer	210	9,6
Sønderborg	438	5,9	Frederiksberg	843	9,7
Horsens	453	6,1	Esbjerg	1.077	9,8
Silkeborg	507	6,2	Vejen	393	9,9
Faxe	225	6,7	Rebild	270	9,9
Assens	267	6,7	Ringkøbing-Skjern	561	9,9
Stevns	144	6,7	Mariagerfjord	438	10,3
Nyborg	198	6,8	Hjørring	693	10,6
Fredericia	321	6,8	Varde	528	10,6
Næstved	513	6,8	Vesthimmerlands	402	10,7
Aalborg	1.272	6,8	Albertslund	297	10,8
Ikast-Brande	264	6,8	Brønderslev	372	10,9
Gentofte	453	6,9	Høje-Taastrup	513	11,4
Kalundborg	327	6,9	Lolland	552	11,5
Nordfyns	195	7,0	Thisted	522	11,6
Herning	567	7,0	Morsø	264	11,9
Hvidovre	342	7,1	Jammerbugt	501	13,3
Rødovre	255	7,2	Tønder	627	15,1
Guldborgsund	453	7,4	København	7.545	15,9
Vejle	741	7,4	Langeland	216	16,0
Hele landet	43.881	8,4			

Anm. og kilde fremgår af bilag 1.